

VEAC NOU

Organ al Consiliului General A. R. L. U. S.

ANUL XIII Nr. 43

Vineri 1 noiembrie 1957

4 PAGINI, 25 BANI

Scriitori români despre U. R. S. S.

„Te salută, culezătorule Prometeu...” — cu aceste cuvinte își începe Geo Bogza unul dintre cele mai frumoase poeme în proză dedicate omului și civilizației sovietice. Reportajul-poet a exprimat într-o sinteză de mare densitate sentimentale și emoția scriitorului român care a admirat, a trait profund revelația lumii socialiste. „Culezătorule Prometeu, din neamul omenească s-au ridicat titani și oameni prometeici... Dacă ai vedea ce umitoare făcări izbucnesc din sânția care ai dăruit-o omenirii! Dacă l-ai vedea pe cel ce se țiră în întinerul umed al peșterilor, cît de măreț se înalță de la pămînt, cît de măreț plutește peste apele mării și culmile munților!” Poetul celebrează astfel „clăpa gigantică și sublimă” în care urmașii îndrăzneții eroice și curajoșe din mitologie se vadă a fi comunitățile zilelor noastre care au ridicat forța creatoare a omului, imaginația și geniul său pe culmi nebănuite. În satul său adresat culezătorului Prometeu, Geo Bogza îl proslăvește astăzi pe acel „pămînt al unei răzvrătiri nemuritoare”, devenit spre admirația întregii lumi — „Jauritor al lumii care urcă”.

fenomenelor înaintate de viață pe care le-a cunoscut, admirația lor s-a cristalizat lucidă și vizătoare în același timp în paginile unor volume care reunesc deopotrivă poeme în proză ca și reportaje literare. Delimitarea mi s-a părut inoperantă, pentru că mai presus de orice, sentimentul poetului, al prozatorului sau al reporterului ni se dezvăluie integral, indivizibil în paginile de neuitat.

Primul contact cu lumea nouă, cu civilizația sovietică a revelat scriitorului român o multitudine de aspecte memorabile asupra cărora el a reflectat îndeeșbi în paginile cărților sale. O latură esențială a umanității noii societăți a constituit-o de aceea ideea continuității străvechii culturii ruse renașcută în formula ei modernă din epoca sovietică. Tudor Arghezi și Geo Bogza aduc un omagiu inspirat prețurii înalte de care se bucură cultura și arta trecutului în Uniunea Sovietică. Tudor Arghezi subliniază în paginile însemnărilor sale un element hotărâtor în preluarea civilizației, competența și cu un imens sentiment de răspundere a valorilor trecutului.

La rândul său, Zaharia Stancu reține faptul că monumentalitatea culturii ruse reînviată astăzi în epoca realizării socialiste se bazează pe cinstirea tradițiilor artistice străvechi și se caracterizează „cu sobrietate și patetism prin devotamentul oamenilor veniți să serbeze centenarul Pușkin în urmă cu cîțiva ani. Imaginea acelor oameni din Ostrovo și Mihailovskoe care au venit pînă de pietele și venerații pentru figura ilustrului poet au trezit acordurile unei emoții grave sub pana poetului.

Miron Aslan

(continuare în pag. 3-a)

Cum va arăta lumea viitorului?

acad. prof. E. Bădărău

Lată o întrebare care a preocupat din totdeauna mintea omului. Dorința de a anticipa viitorul se manifestă în mod deosebit în zilele noastre, cînd dezvoltarea vertiginosă a științei și tehnicii face ca omenirea să înainteze cu pași mari pe calea progresului. Cei mai îndrăzneți și mai calificați în a zgura tabloul lumii viitoare, sint, firește, oamenii de știință. Dintre aceștia, un interes deosebit, prezintă, fără îndoială, cuvîntul savanților sovietici, al reprezentanților acelei științe care astăzi se situează tot mai evident în fruntea științei mondiale.

La ce visează savanții sovietici? Cum vad ei lumea viitorului?... De aproape o luna, de cînd se învîrte în jurul globului nostru, fratele mezin al Lunei — faimosul „Sputnik” — se află în centrul atenției generale. Și tot de atunci, problema cosmică este, mai mult ca orînd, la ordinea zilei. Ce ne rezervă viitorul în acest domeniu? Tema este des abordată de savanții sovietici de seama, în frunte cu președintele Academiei de Științe a U.R.S.S., A. N. Nesmeianov, precum și de către numeroși specialiști în probleme tehnice de astronautică, ca I. S. Hlebjevič, N. A. Varvarov și alții.

După lansarea unui număr de sateliți artificiali ai Pămîntului — din care în cel mai perfecționat — care vor îmbogăți și preciza cunoștințele noastre despre spațiul cosmic, acesta va fi în continuare explorat cu ajutorul unor rachete-roboti ce vor comunica prin radio și televiziune cu Pămîntul. Mai întii vor fi cercetați cei mai apropiați vecini ai Terrei: Luna, Venus și Marte. În a treia etapă — care, probabil,

va începe încă în ultimii ani ai veacului nostru — vor fi organizate expediții cu oameni, avînd drept țintă planetele din sistemul nostru solar. După aceasta, ne putem aștepta ca astronautii să depășească limitele atracției Soarelui, vizîndu-l alături de galaxia noastră, fie cu ajutorul rachetelor atomice sau fonice, fie folosind alte mijloace de zbor pe care încă nu le bănuim. Iată pareerea, în această privință, a profesorului K. P. Stanlukovici: „Nu cred că în veacul al XXI-lea va putea fi înlăpăuit acest zbor. Sint însă ferm convins că în acest secol savanții vor calcula traiectoriile inerastrale, vor alcătui planuri precise, vor analiza din punct de vedere matematic toate detaliile acestui proiect care astăzi e de neconceput. Tot așa cum noi, care am descoperit toate continentele, visăm acum la primul zbor în Luna, ei, care vor fi cercetați toate planetele sistemului solar, vor visa la zborul interastral”.

Nu mai puțin interesante și deschițătoare de perspective sint proiectele și previziunile savanților sovietici în legătură cu aplicațiile tehnicii în industrie și în viața de toate zilele. Principalul lubrefiant utilizat în rulmenții de mare viteză va fi aerul. În transportul viitorului, roțile vor dispărea; vehiculele vor „pluti” în aer, deasupra soselei, datorită unor cimpuri electromagnetice generale de curenți Foucault creați în sol. Locotaerive vor permite să se „vada” atât de clar și amănunțit fundul oceanului, încît marinarul se vor orienta după relieful submarin tot atît de bine, ca și aviatorii după reperiile de pe sol. Automatele electronice industriale nu numai că vor construi agregate mai simple, dar se vor putea chiar reproduce; ba mai mult, vor putea crea ele însele. Și cite asemenea idei îndrăznețive sint dezbătute în U.R.S.S. în cercurile de specialiști și chiar în presa de largă circulație!...

În cadrul unui recent articol, acad. V. A. Kotelnicov schițează tabloul dezvoltării pe care o vor lua electronica și tehnica semiconductorilor. El prevede că pe lângă televizoarele uriașe, cu ecranul cît cel de cinematograf, care vor exista în cluburi, se vor construi și televizoare de buzunar ai caror posesori, ori unde s-ar afla, vor putea vedea scene petrecute în aceeași clipă la mari depărțări, ca în „ogînda fermecată” din atitea basme populare ce ne-au incîntat copilăria.

În același timp, acad. D. I. Șerbakov prevestește epoca cînd „în loc să studieze relieful terestru, geografii vor deveni creatori de relief”. Aceasta va fi epoca de mari transformări, cînd omul va corecta spre folosul său greșelile naturii. Se va construi barajul din strîmtoarea Behring și giganticele sale stații atomice de pompare, care vor face să se încălzească apele Oceanului Înghețat de Nord, al cărui nume va deveni anacronic. Principala urmare va fi îndulcirea climatei urmlens teritoriul cuprînzînd Siberia, Europa septentrională, Groenlanda, Canada, Alaska ș.a. De asemenea, se prevede zăgazuirea strîmtoării Gibraltar, ceea ce va avea drept consecință scăderea cu 200 m. a nivelului Mării Mediterane. În felul acesta, fărmiurii Mediteranei, devenite complet de nerecunoscut, li se vor adăuga peste 600.000 de kilometri pătrați (60 de milioane ha.) de pămînt roditor.

Printru cele mai interesante previzi-

zuni ale savanților sovietici pot fi socotite cele ale acad. S. I. Volkovici, care se ocupă de perspectivele vieții materiale pe pămînt. Intemduindu-se pe date științifice și calcule riguroase, savantul sovietic afirmă că „la actualul nivel de dezvoltare a forțelor de producție, pămîntul poate hrăni 20-30 miliarde de oameni. Pînă cînd acest număr s-a fie atins, posibilitățile de producție vor fi crescut incommensurabil. Și din nou această limită se va lărgi”. Cum numărul locuitorilor globului se dublează cam într-un secol, e evident că pămîntului nu va atinge nici măcar 10 miliarde. Acad. S. I. Volkovici arată ce minunate perspective deschide pentru producția agricolă viitoarea dezvoltare a chimiei. E vorba în primul rînd de acceleratoarele de creștere, a căror studiere și aplicare sint deja începute, și de descoperirea secretului fotosintezei, ceea ce va permite oamenilor să fabrice albumine și hidrați de carbon pornind direct de la bioxid de carbon, aer și apă.

Intr-un articol recent publicat, acad. A. N. Nesmeianov, referindu-se la cele mai noi realizări ale științei sovietice scrie: „Toate acestea erau, pînă nu de mult, doar visuri... Știința nu poate evolua fără fantezie, fără anticipare. Visul precede, inevitabil, ipoteza pe care apoi experiența o transformă în teorie”.

Petru Vintilă



Soldaii cîntînd în tranșee zărare bolșevice.

gravură de P. Staronosov

In această lună...

Începînd din octombrie 1917, asadar de patruzeci de ani, luna această de toamnă este sărbătoarea Marii Revoluții proletare. A devenit o tradiție scumpă pentru poporul nostru să îngemăneze de treisprezece ani încoace, ca într-un buchet, două sărbători: aceea a aniversării Revoluției și aceea a prieteniei romino-sovietice. Nu acem mai multe luni octombrie în calendar, dar pînă și copii școlilor elementare s-au învățat a muni această lună din călătorii, Luna prietenii.

Acuma se împlinesc patruzeci de ani de la Revoluție. Cîtra are doțzînjini de epocă. Cele patru decenii aduse de vreme dau și mai mult, pînă în perspectivă, mărețului eveniment, proporțiile și semnificația celei mai patetice și frumoase aniversări din istoria multmilenară a umanității. Iată de ce și romîneasca Lună a prieteniei are în acest an semnificația unei sărbători deosebite.

Octombrie 1917 a intrat în legendă (ceea ce este mai mult decît istoric) și ni se pare miraculos să coborîm cu oameni care l-au văzut pe Lenin în acest an, în Luna prieteniei, zărele noastre au publicat nemurătoare aducerile aminte ale acestor dîntii soli ai socialismului pe tărîmul nostru, au avut loc întîlniri ale acestor veterani descinși de-a dreptul parca din istorie, cu generațiile tinere. Un bătrîn muscator din Timșoara primise în urmă cu patru decenii de la Lenin, un dar. El l-a văzut pe Lenin, a dat mina cu el, au vorbit împreună. Popoarele sovietice ne-au trimis și ele în mijlocul delegației lor, un om deosebit, pe fostul comisar al „Aurorei”, Zărele au relatat în aceste săptămîni despre întîlnirile fostului participant la Revoluție cu pionierii și muncitorii noștri, întîlnirile cu cîștigul dintr-o dată înfășurarea unor lecții de istorie etc. După ce ai ascultat prețioasele mărturisiri ale acestor veterani, parca altmînteri, nu înforțat de curiozitate și nerăbdare te duci să vizionezi filmele inspirate din Revoluție. Parcă altmînteri te aplaci asupra unor cărți dragi ca „Pinea” și „Calaurul”. Sint sigur că milioanele de urșici care au văzut de patruzeci de ani încoace Leningradul, au cerut ca printru primele lucruri să vadă istoria piția a Palatului de Iarnă și a navei „Aurora”. Cît timp va dăinui omenirea, șuavoalele de urșici ai pămîntului, ajuși la acel punct pe de glob care se cheamă Leningrad, vor cere înaintea tuturor celorlalte lucruri să vadă cruciatul „Aurora” și piața Palatului.

În acest an, sărbătoarea noastră a prieteniei parca este altfel de toate celelalte. Generațiile ce vor veni după noi, răsfoind zărele din aceste săptămîni, nu vor pîzmi pentru unitatea citirea lucruri care de pe acuma cuprînd aurorea evenimentelor de istorie. În aceste zile de neuitat, ultimele familii fărînești din regiunea Coastața au intrat în gospodăriile colective. Astfel, o regiune întreagă este colectivizată. Istoria nu va uita acest an, după cum nu va uita nici amănunțit că această sa petrecut nu într-o lună oarecare, ci în Luna prieteniei. Se putea o mai fericiit potrivește decît aceasta în care ultimii fărîni ai unei regiuni au ascultat ca pe un ecou profund înălțată chemarea leninistă? Tot în aceste zile, laminorul de la Roman, încetnat cu utlaj sovietic, a intrat în producție, dînd primele cantități de țevi și țel prîfîlat.

Moldovă a mea, tu nu mai ești locul unde s-a întîmplat nimic; străvechile tale țirguri se scoală dinmineața în sunetul sirenelor industriale. Și iată, la ecoul îndepărtat al salvei de pe „Aurora”, după patruzeci de ani, în toată amînoșia Revoluției și a prieteniei romino-sovietice, la mii de kilometri depărtare, răsuna la Roman sirena unei noi uzine socialiste.

Cine ar putea să neghe că între țelul „Aurorei” și țelul noii fabrici nu stă, nevăzută, dar vie și puternică, sudura idetilor socialiste?



Lenin la al II-lea Congres al Sovietelor

gravură de P. Staronosov

Acord cultural

După convorbiri purtate într-o atmosferă de înțelegere și apreciere reciprocă, la Moscova s-a încheiat zilele acestea planul de colaborare culturală între U.R.S.S. și R.P. Romîna pe anul 1958. Cultura romînească și cultura sovietică vor beneficia astfel de un nou instrument care să favorizeze cunoașterea și răspîndirea fiecărei din ele în țările noastre.

Despre însemnătatea și eficiența acestui instrument nu mai este nevoie să insistăm. Pentru fiecare din noi este astăzi evident faptul că relațiile culturale și schimbările științifice dintre diferitele națiuni ale lumii capătă în epoca noastră o însemnătate mai mare ca orînd în trecut. Și lucrul acesta este cu atît mai pregnant cînd se referă la relațiile culturale cu Uniunea Sovietică, care a dat recent atîtea probe strălucite ale unui uriaș eelan tehnic și științific.

Interesate profund să-și apropie și să valorifice valorile marii culturii sovietice, știința și arta romînească salută deopotrivă cu căldură și simpatie deosebită de a cuceri, dacă ne putem exprima așa, o piață de 200 de milioane de cititori, artiști și ascultători. Exprîmînd astfel necesitățile reale, resimțite de ambele părți, convorbirile purtate la Moscova în vederea încheierii planului de acord cultural pe anul viitor s-au încheiat din dorința de a cuprinde o sferă cît mai variată de probleme: artă, cinematografie, învățămînt superior, presă, activități editoriale, radiodifuziune și televiziune.

Cu un sentiment de mîndrie patriotică iau cunoștință oamenii muncii din țara noastră despre interesul de care se bucură cultura romînească în U.R.S.S. Mărturie despre acest interes viu stau cifrele: despre tirajele mari ale cărților traduse din literatura romînă, marele număr de piese romînești ce se joacă pe scenele teatrelor sovietice, filmele romînești ce rulează pe ecranele cinematografele sovietice, prețurile de care se bucură tololelor noastre, precum și creșterea celor mai valoroși dintre artiștii din țara noastră. Fără îndoială că planul încheiat zilele acestea la Moscova va contribui la o și mai largă răspîndire a valorilor culturii romînești în U.R.S.S.

Tot odată, publicul romînesc a fost bucurat că pentru anul 1958 se prevede venirea în țara noastră a baletului Teatrului „Kirov” din Leningrad și a ansamblului de cîntece și dansuri lituanian. În aceeași timp, în U.R.S.S. se va deplasa Filarmonica de Stat din București, condusă de maestrul George Georgescu, ansambluri ale Teatrului Național din București și Teatrul de Operă și Balet din București. În țara noastră se va organiza o expoziție a cărții ruse, iar în R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Moldovenească se vor organiza decade ale artei și culturii romînești, precum și expoziții ale cărții, graficii și caricaturii romînești. Academia R. P. Romîne va încheia un acord de colaborare cu Academia de Științe a U.R.S.S.

Sint numai citeva din prevederile unui plan vast și promițător care atestă odată mai mult că legăturile culturale dintre Uniunea Sovietică și Republica Populară Romînă se dezvoltă cu succes, întemeiate pe respectul și avantajul reciproc, pe o prietenie profundă, clădită pe temelie de neclîntit a comunității de țeluri și idei...
VEAC NOU

VICTORIA CĂRȚII

— Și de ce n-am continua? strîgă din răspuneri reprezentanții cercurilor agresive din Occident astupîndu-și urechile, în speranța că vocele lor vor domina apururile la rațiune, la conștiințe și la întrecere pasnică.

Și glasurile lor metalice sau sugrumate, sacadate sau înclinate încearcă să justifice, în fața microfonului, foloasele războiului rece. Într-adevăr, e de ce n-ar continua? Afacerile merg, comenzile de armament se îmulțesc, noi arme de distrugere se grămădesc în depozite, spre bucuria săferților. Ei ce să mai vorbească de nevoile materiale și culturale ale maselor! Recentă descoperire a capitalismului popular a rezolvat doar și această spinoasă problemă: prosperitatea generală va fi asigurată de contribuția pe care fiecare cetățean o va da pentru creșterea stocului de bombe imaculate. Și atunci să continuăm războiul rece. Ultima întrevvedere Eisenhower — Macmillan n-a tras altă concluzie.

În acest timp popoarele de pe întreg globul au putut admira ultima descoperire științifică: zborul primului satelit artificial al pămîntului. Astfel ceea ce părea de domeniul fanteziei unui Wells sau Jules Verne, a devenit fapt îndeplinit. Știința socialistă și-a spus cuvîntul, un cuvînt hotărâtor și greu, care a putut fi cîntărit de privirile lumii întregi cu alte măsuri decît acelea solicitate de nobilitate și usuraticile fiecărei ale culturii sau carturii general american.

A fost întotdeauna semn bun, atunci cînd glasul științei a înăbușit zăngănitul armelor, știința, carnea, au fost din cele mai veștii timpuri dușmanii de moarte ai războinicilor de profesie. Nu s-a pu niciodată la cale vreun mascol, fără ca, în prealabil, să nu se fi luat măsuri de distrugere împotriva celui mai bun prieten al omului, cartea. Nu degedea cărților li s-a harazit, de multe ori, aceeași soartă ca și oamenilor de știință, care le scriau: ardelea pe rug. Dacă nu oamenilor, cel puțin cărților li se mai ridică și azi asemenea atitudăfuri prin unele părți ale lumii. Cel care pregătește războiul se congestionează la față și se simte ca și goit de creier, oricînd ori aude vorbindu-se de cărți, cultură, știință. Nu declara un om de stat nazist că-i vine să tragă cu revolverul, cînd i se rostesc în față asemenea cuvînte?

Statistici americane vorbesc de disproporția considerabilă dintre cheltuielile destinate înarmării și cele destinate culturii, de insuficiența numărului învățătorilor și profesorilor, de nevoia înmulțirii localităților de școli etc. Dar, în afară de aceste statistici, mai sint și alte dovezi, despre nevoile lipzitoare ale culturii în S.U.A. Încă din februarie „Curierul UNESCO” arată că în producția editorială, Uniunea Sovietică se situează în frunte, însumînd producția Statelor Unite, Angliei și Germaniei occidentale. Acum citeva zile, cu ocazia deschiderii Expoziției jubiliare unionale la „Moscova, ministrul Culturii, N. A. Mihailov, a putut saluta dezvoltarea rapidă a editării cărții în U.R.S.S. care, în prezent, ocupă primul loc în lume în ceea ce privește numărul cărților pe cap de locuitor. Iată fapte care explică mai direct decît orice argumentare, succesul recent al științei sovietice.

Victoria finală nu va fi nici a războiului cald, nici a războiului rece, ci a minții omenesci, a cărții. Cartea l-a ajutat pe om să învingă întinerul, să se elibereze și de ultimele povori care l-întîlțesc încă de scoarța pămîntescă, pentru a-l avînta spre cucerirea nestingherită a spațiilor astrale.

Al. Dimitriu-Păușești

O călătorie nerealizată

Treisprezece ani de legături prietenești cu Uniunea Sovietică au schimbat multe lucruri, în general, iar pe fiecare ne-au sporit în cunoașterea și în gînduri înaintate care poale în mulți erau, dar stăvile, împiedicătoare s-a înălțat. Neînclătut contact cu o orînduire nouă și cu o mare cultură ca aceea a vecinilor noștri sovietici, nu ne-a adus numai cunoștințe în toate domeniile, aplicățiuni practice, dar și o nouă orientare a depînderilor, a vieții tuturor. Astăzi întregul an cunoșțim bucuria schimbărilor de tot felul, călătoriile oamenilor din diferitele specialități în Uniune și prezenta oamenilor sovietici la noi, lăra să mai vorbim de marile sărbători, cum ar fi, anual, Luna prieteniei romino-sovietice, bogată în evenimente și luări de contact.

Dacă astfel s'au lucrurile acum, din nenorocire nu întotdeauna a fost la fel. Și o poveste din „ceasta, de altă dată, în care se cuprîndea multă rea credință, obscură și întunecată obsinație, îmi reamîntesc cu amărăciune în clipa de față.

Era înainte de război, prin vara rînului 1934. Pe vremea aceea se organizau în Uniunea Sovietică mari festivaluri teatrale în primele zile ale lui septembrie. Personal, deși eram directorul general al teatrelor și operatorul și conduceam efectiv Opera din București, deși eram cîntat să văd teatrul sovietic, nu mă înfîlșisem cu această superioară manifestare de teatru, fie dramă, fie operă, nici o dată. Cunoșteam din lecturi și spec-

latoale izolate de la noi și aiurea reperiul „ex-sic-rus. Ioare puținie piese sovietice, tot din lecturi; cunoșteam din recenzii, interesantele experiențe de teatru din Uniune, doctrina teatrală; îmi căzuse în mîni o ediție franceză, trunchiată, a lucrării „Viața mea în artă” de Stanislavski; arde-m de curiozitate să văd teatrul sovietic, dar prilejul nu avusesem nici o dată. Și iată că în timpul concediului meu la mare din anul 1934 primise o înștiințare de la președintele Sindicatului artiștilor dramatice și ierici din vreme: aceea, mult regretată artistă Maria Filotti, că sintem amîndoi invitați, împreună cu cîțiva ziarști să mergem la Festivalul teatral de la Moscova. Entuziasmul meu a fost mare. Și deoarece mai eram reținut pe litoral citeva zile, am rugat-o telefonic pe Maria Filotti să îngrijească și pentru mine formalitățile. Pe alocul drumul spre Moscova trecea, pentru noi, prin Varșovia, granița noastră răsăriteană nefînd deschisă. Am plecat asadar spre capitala Poloniei unde cu o abilitate extremă și de îndată ni s-au dat vizele la Consulatul sovietic. Mă despărțeau o după amiază și o noapte de mult dorita plecare la Moscova, cînd mi s-a adus oficial la cunoștință prin reprezentanța noastră că mi este interzisă înțrărea în Uniunea Sovietică. M-am zbătut, am telefonat în țară, dar n-am găsit pretutindeni decît același răspuns. Maria Filotti era liberă să se ducă la Festival, ca ar-

Ion Marin Sadoveanu

Un titan al filmului

Este interesant să urmărim fazele succesive ale acestui revoluționar în artă, de la epoca în care se angajase în ideile „Proletcultului” și „Leitului”, până la cea ultimă manifestare a gândirii sale, exprimată într-o scrisoare neterminată care l-a precedat cu puțină vreme moartea, scrisoare adresată colegului său, marele regizor Lev Vlaimirovici Kuleșov. Eisenstein a avut în viața lui nu numai curajul să învețe, dar și pe acela, încă mai meritoriu, de a se înșela și mai ales un al treilea curaj, mai valoros decât toate, acela de a-și recunoaște greșelile. Fieea sa vulcanică, enuziasmul pentru revoluția pe care voia să o zugrăvească sub toate aspectele, mediocritatea lamentabilă a producției cinematografice mondiale din acea vreme, toate acestea nu puteau să născă în sufletul lui un stigmatism pe care însă profunzitatea și seriozitatea artistică avea ușor să-l lăcizeze.

Eisenstein începe ca adept al proletcultului; el vrea să dărâme tot ce a fost; neagă valoarea moștenirii trecute; vrea o artă a filmului opusă tuturor regurilor clasice. Filmul, zice el, se bazează pe „Montajul de atracțiuni” (este titlul unui studiu al său din 1923 din revista „Leit”). Acolo combate toate metodele transmise ecranului de vechiul teatru, și cere „montajul liber de atracțiuni (adică scene, planuri, secvențe n. n.) alocate arbitrar, independent”. Ce sînt aceste atracțiuni? Iurenev ni le replică așa: „influența puternică, un sos asupra psihologiei spectatorului, de natură să-i orienteze gândurile și sentimentele în direcția dorită de artist”. O altă idee, legată de aceasta, este aceea a ieroglafiei. Cinematograful are un limbaj propriu, cu totul altul decât cel al altor arte, chiar irruide; un limbaj capabil să exprime orice. Din această concepție a ieșit teoria „cinematografului intelectual”. Eisenstein credea că ecranul poate exprima direct orice idee abstractă fără a recurge la vechiul și „subiectul”, fabula, naralunța și tot „dramatismul și psihologia suspectă din trecut”. El credea posibil să exprime direct ideea ca „materialismul dialectic”, „tactica bolșevismului”, ba chiar afirma că poate face un film din „capitalul” lui Marx. Toate aceste concepții se răsfiră și asupra aceluia pe care el o avea despre actor. Și Eisenstein, ca și ceilalți pionieri ai artei sovietice, iubeau actorul neprofesionist și cultiva cu pasiune personajul „secundar”.

Pară la prima vedere o banalitate. În realitate analogia duce la concluzii cu totul revoluționare. Orchestra se compune din „partituri”. Care sînt echivalentele acestora într-un film? Să nu se creadă că sînt partiturile „interpretelor”, ale actorilor. Actorii, toți în bloc, n-avut decît o singură partitură, una din partituri. Celelalte sînt: imaginea, zgomotele, vorbele proferate, muzica, culoarea. Eisenstein începe prin a combate pe cineștii care, preținzîndu-se elsensteinieni, pun tot accentul pe imagine și vor ca muzica să „treacă neobservată”, culorile să fie cît mai normale, mai naturale, iar dialogurile să fie și ele un acompaniament secundar. Este, spune Eisenstein, o teorie izvoită din neputință. Într-o orchestră, fiecare partitură trebuie să fie rînd pe rînd principală și secundară. Ca să poată să domine la un moment dat, ea trebuie să treacă oarecum în umbră în celelalte momente. Așa cum, rînd pe rînd, avem în cursul unui concert de orchestră o explozie de timbale sau o predominanță de lungi sunete de vioară, sau o precumpănire de tobe etc., tot astfel, în cursul desfășurării unui film, estetica și ilicul acestuia cer, cu necesitate și exclusivitate, să avem o succesiune de predominanțe ca de pildă (exemplul este chiar al

lui): „îiere; cuvînt; mișcare de masă; tiradă; o arie sau un simplu pasaj muzical; un gest slab al miinii; o revărsare de culori”. Avem, adică, după cum vedem, o aplicare mult mai amplă, mai înțeleaptă, mai sintetică și mai fecundă a primei sale idei, ideea „socului emoțional”. Și este cu siguranță o concepție totodată inovatoare și durabilă. O concepție care va rămîne cred, totdeauna, fundamentul estetice cinematografice.

Înșfîșit, și tot la finele scurte și frînținatele sale vieți de creator, găsim o teorie încă și mai generală, legată de problema cea mare: raportul dintre artă și natură. Eisenstein distinge două feluri de „reflecție”. Este reflecția „pasivă”, care reflectă o adevărată „conștiință”. Prima consistă din a primi teul brut, așa cum el se prezintă înțimptori și amorfi, cu elementele doar juxtapuse dar nu și articulate. Artistul însă va descompune acest real. El va supune la o analiză, piesă cu piesă. El va descoperi astfel „cauzalitatea” care le leagă, care le leagă acum; căci realitatea e dialectică și legăturile se schimbă. Aceasta și prezintă „cauzală” este obiectul unei sinteze; ea reface realitatea, iar reflecția ei este într-adevăr „conștientă”, plină de sens și de tîlc. De aceasta trebuie să o perceapă artistul și să o imițeze lumii. Este transpunerea pe plan estetic a psihologiei teiniste a reflecției din ce în ce mai justă a realului. Este o gnoșeologie de luptă, de cucierie, de punere a frumuseții în serviciul adevărului, un adevăr ce se ciștigă pas cu pas, de-a lungul schimbărilor dialectice pe care realitatea însăși le încearcă în cursul devenirii sale.

După cum vedem, acest om de geniu a știut pune în serviciul meseriei și creației sale artistice nu numai un bagaj enorm de erudiție literară, picturală, muzicală, tehnică, dar și efortul neîntrerupt al unui gânditor, al unui filozof. Exagerările în care a căzut uneori n-au fost decît prețul cu care se plătește îndrăzneala și entuziasmul inerente tinereții; căci tinăria era arta filmului în acele vremi și tinăria a fost întreaga existență a acestui om. Și dacă printre scrierile sale ar fi să alegem una, să propune pe aceea al cărei titlu oglindește atât de bine natura și destinul acestui om. Articolul poartă simbolice titlu: „Putem”.

D. I. Suchianu

Orchestra se compune din „partituri”. Care sînt echivalentele acestora într-un film? Să nu se creadă că sînt partiturile „interpretelor”, ale actorilor. Actorii, toți în bloc, n-avut decît o singură partitură, una din partituri. Celelalte sînt: imaginea, zgomotele, vorbele proferate, muzica, culoarea. Eisenstein începe prin a combate pe cineștii care, preținzîndu-se elsensteinieni, pun tot accentul pe imagine și vor ca muzica să „treacă neobservată”, culorile să fie cît mai normale, mai naturale, iar dialogurile să fie și ele un acompaniament secundar. Este, spune Eisenstein, o teorie izvoită din neputință. Într-o orchestră, fiecare partitură trebuie să fie rînd pe rînd principală și secundară. Ca să poată să domine la un moment dat, ea trebuie să treacă oarecum în umbră în celelalte momente. Așa cum, rînd pe rînd, avem în cursul unui concert de orchestră o explozie de timbale sau o predominanță de lungi sunete de vioară, sau o precumpănire de tobe etc., tot astfel, în cursul desfășurării unui film, estetica și ilicul acestuia cer, cu necesitate și exclusivitate, să avem o succesiune de predominanțe ca de pildă (exemplul este chiar al

ORATORION

Toate aceste îndrăzneii au fost ex-

lon Frunzetti

Elena Rivina
PE NEVA

Pe Neva și pe cheiri late,
Pe bulevardele-nommate,
Răzbate-al frunzelor miros
Ce, legănat cad pe jos.
E plin întregul Leningrad
Și străzi și-alei și poduri
De galbenele fi ce cad,
De stele ce-n exoduri
Cad...

Vrui steaua ce trecea în zbor
S-o-ntrub de dragoste, de dor.
Dar ce să mai ghicesc în stele?
Ce-o să-mi ghicesc oare ele?
De mult sînt stîmse-n univers
Iar eu
Pășesc cu vremea n mers...

In rominește de George Dan

O EVOLUȚIE ÎN DRAMATURGIE: TRAGEDIA OPTIMISTĂ

Tălmăcirea în rominește a *Tragediei optimiste* constituie, fără îndoială, un eveniment. Opere de acest fel se întâlnesc rar în toate literaturile și trebuie să fim recunoscători celor care au avut inițiativa sporirii tezaurului nostru cultural, oferind cititorilor piesa lui Vișnevski. O veche prejudecată — înecătenită și pe mealegruile autohtone, după ce fusese sancționată de pestrile cercuri cosmopolite — decretase incapacitatea maselor de a-și asimila marile valori de artă. Tragedia, în deosebi, ar fi tabu pentru lectorul „de rînd”. Ca ori ce prejudecată iscată, crescută și anarhic-umflată în țările încă dominate de capitalism — și aceasta și-a trăit traiul. De mult s-a făcut dovada contrarie — și încă într-un chip cu adevărat impresionant. (Dăm adjectivului sensul lui autentic). Popoarele sovietice, de pildă, prețind ce e valabil în literatura rusă, s-au arătat în stare să guste toate creațiile de calitate — inclusiv tragedia. Cea veche — ca și cea nouă. Și opera lui Vișnevski este o tragedie nouă — cîte zăm a spune: e începutul altui gen. În trupul milenar al tragediei clasice el a realizat o transfuție de sine tînar. Născocitori, arhitecți, ziditorii literaturii dramatice, începînd cu grecii și romanii și continuînd cu italienii, francezii, rușii, germanii și englezii au fixat, în canoane severe, legile genului — nu și ale genului. Moartea apărea în tragedie ca final, dincolo de ea — vidul. Vișnevski ne-a demonstrat, cu mijloace artistice în care nu știm ce să admiri mai mult, economia verbală sau prețuirea situațiilor — ne-a demonstrat că tragedia poate fi primenită. Acest autor — strălucit sincronizator între om și artist — a revoluționat un gen și ne-a obligat să reflectăm la probleme cruciale rezolvate cu totul în alt chip decât eram obișnuiți. Moartea, ne învață el, nu însemnează neapărat un final. Nu însemnează necesarmente un final, lată, piesa care ne suscită considerațiile de față. O piesă care nu ține seama de șabloane, în care efectele cu iz de natalnă sînt înlăturate fără cruțare și care își afirmă valabilitatea prin substanța ei cu totul deosebită. Subiectul e în aparență la îndemîna oricui. Inchipuți-vă că ne aflăm la începuturile revoluției ruse, în Balta. O ceată de „anarhiști” a pus stă pînire pe un vas de război. În afară de acești desperați, amoralii și cinici, se află acolo și cîțiva comuniști. Într-o bună zi apare pe vase o femeie: este comisarul investit de Partid cu misiunea de a face ordine, de a pune capăt acțiunii elementelor dizolvante și a organiza un regiment naval. Femeia e primită cu ostilitate, cu ironie, cu injurii. Cînd le pădăturile „anarhiste” devin agresive — comisarul



Fragment din fresca „Răscoale populare în secolul al XVIII-lea” de V. A. Favorski

GRAVURILE LUI FAVORSKI

Cu cîte ceva din arta lui Vladimir Andreievici Favorski m s-a întîmpinat să dau ochi; de mai multe ori în viață, începînd din 1944 cred, pînă să am prilejul de a vedea o întreagă expoziție cu opere ale acestui mare gravor și pictor. Era în penultima zi a sederii mele în Moscova și s-ar fi putut să nici nu știu că o asemenea expoziție poate fi văzută în acel moment, dacă prietena mea Ekavrina Alexandrovna Zvenigorodskaja, de la Academia de Artă, organizatoarea expoziției de artă sovietică de la Bucuaresti, nu m-ar fi condus într-o sală cam cît Dalles-ului nostru, unde, alături de un pictor, de un sculptor și de un ceramist (care făcea bibelouri de inspirație populară înfățișînd scene cu personaje în mărime mai mare decît natura, din faianță colorată), am fost pus în situația de a vizita, în cîteva ore, o adevărată retrospectivă Favorski. Erau acolo sute de lucrări, socotesc, începînd cu o natură moartă din 1910, din seria puținelor uleiuri adușe în expoziție de artist, — printre care și frumosul autoportret din 1917, din colecția muzeului de stat A. S. Pușkin din Moscova, — trecînd apoi prin lucrări de tempera, mai recente, prin acuarele de sine stătătoare sau reprezentînd proiecte de decor pentru scenă, conținînd cu desene pregătitoare pentru gravuri sau autonome (în cap, iarăși, cu un frumos și expresiv autoportret în tuș și gusașă din anul 1912), și sfîrșind cu gravura propriu-zisă, în toate tehnicile, de toate mărimele și pentru toate scopurile.

te 36 de pagini, dintre care 27 cuprind deau însușirea operelor expuse, cu indicațiile de cronologie și datele mezo-grafice obișnuite: dimensiuni, tehnică, material, colecție, sau ediție pentru cele reproduse în cărți. A. S. Pușkin și M. I. Lermontov, Tolstov, Dostoievski și Gogol, Krilov și Novikov, dintre clasicii ruși, i-au inspirat ilustrații de importanță epocală pentru istoria cărții tipărite. Dintre marile condeie ale literaturii universale l-a inspirat Merimee, Anatole France și Charles Dickens, Victor Hugo, Goethe, Dante, Shakespeare și Robert Burns, ca să nu mai vorbim de „bîlnele” ruse, intrate și ele în literatura universală, sau de „Cartea Ruth”; și de epopeea calmică „Djangan-rut”; și de epopeea de Prîșvin, de Spasski, de Marșak, ori de altice alte opere literare în care artistul a găsit cu cale să ofere cititorului nu numai desăfășiri estetice de neuitat, dar și prilejuri de a-și fixa pentru totdauna fizionomiile personajelor și desfășurarea scenelor, în decorul adecuat, — dar niciodată supraîncărcat, niciodată substituindu-se ca importanță scenei căreia-i dă adăpost, — așa cum le-a văzut Favorski. Este de presupus că o altă de mare variație de registre a afectivă cu greu poate asigura o reușită deplină tuturor tentațivelor unui singur om. Dar rezultatele desmintă această presupunere, Favorski se reînnoiește sufletește cu fiecare lectură, vibrează consonant cu timbrul specific al fiecărui scriitor, al fiecărei opere ilustrate. Dacă într-un fel l-a atras humorul „prince-sans-rire” al abatelui Coignard, în alt chip au putut să-l seducă „poveștile despre animale”, cu o altă de duioasă coardă umană, ale lui Lev Tolstov sau „Vremurile grele” ale lui Dickens. Coarda eroică a dinamismului ființei umane ridicat de Hugo în „Oamenii mării” la valoarea de simbol, a vibrat în Favorski pentru a-i permite să realizeze coperta splendidă, pe care regret că n-am cunoscut-o atunci cînd s-a pus problema să se aleagă una la ediția a cărei traducere era semnată și de mine, prin 1954. În schimb, nobilită finută a gravurilor pentru lirica lui Dante („Vita nuova”), a lui Goethe ori Shakespeare (din ediția epuizată a sonetelor căruia, traduse de Marșak, aceeași bună prietena mi-a dăruit un exemplar ce mă va ajuta, sper, să conving editura, a tuncii cînd se va pune problema tipăririi traducerii mele din aceste sonete, că nu există altă puțînță de a prezenta dumnezeiescul ciclu liric al marelui Will, decît cu gravurile lui Favorski), ori pregnantă revolta din lirica lui Burns, cer cu totul altă gamă de reacții și sentimente, cu totul altă viziune artistică. Și Favorski a dovedit că este cu putință ca un ilustrator să cuprindă în el

întregul univers liric al poezilor din toate timpurile și buna parte din ecourile dramatice ale epusului eroic, ale mitului antic sau modern. „Veți spune poate că, desigur, „Hamlet”, „Regele Lear” și „Othello” sînt operele aceluiași uriaș poez dramatic și că, prin urmare, rădăcina lor comună îndreptătește presupunerea că un același ilustrator poate aila tonul just pentru fiecare din ele, chiar și numai examenul acesta e de ajuns pentru a demonstra artistul de mare clasă. Departate de mine gîndul de a incuviința cît de cît gîndul celor ce-l suspectează pe Shakespeare de a fi fost „o societate pe acțiuni”, sub numele căreia s-ar ascunde o elizabethană. Dar Shakespeare al tragediilor e unul și Shakespeare al sonetelor e altul. Și cine se încumetă să traduca zburcucul dramatic al primului, își are munca usurată de regizorii și actorii în interpretarea căroră va fi văzut cîndva spectacole, chiar dacă nu se inspiră direct din ele. Pe cînd traducerea figurativă exactă a tonului liric, a celui înefabil sentiment ce se degajă adeseori indistinct, greu de precizat măcar printre-o aluzie, din sonetele, ele însele atît de diverse, este o întreprindere cu sorti multipli de a rata. Ilustratorul sonetelor lui Shakespeare poate fi tentat să alunece spre decorativ, sau dimpotrivă, spre analiza plat ilustrativă a textului, adeseori ermetic. Favorski, cu instinctul sigur al cititorului de geniu (căci există și cititori de geniu, nu numai scriitorii), întuiește tonalitatea exactă a vibrației lirice din sonete, și o tălmăcește în vignete simbolice de mare potențial metaforic.



„Caravana” gravura de V. A. Favorski

Peste 1.500 de lucrări de artă plastică au fost prezentate la marea expoziție organizată la Kiev în cinstea aniversării a 40 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. Un spațiu cuprinzător în expoziție îl ocupă lucrările oglinzînd trecutul revoluționar al poporului ucrainean, faptele eroice ale războiului civil și episoadele desprinse din Marele Război de Apărare a Patriei. Cele mai bune lucrări vor fi selecționate și expediate Expoziției Uniunii de la Moscova, al cărei vernisaj va avea loc în preajma evenimentului.

prevăzute pentru anulăta „Culegere din literatura rusă”. Volumul care cuprinde selecțiuni din creația scriitorilor clasici ruși și sovietici, a suscitut un mare interes. Așa de pildă, într un articol despre această culegere, cunoscutul literat japonez Kașitano Kamei scrie între altele că literatura rusă a educat o întreagă pleiadă de scriitori japonezi, „că această literatură joacă și în prezent un mare rol în

viața spirituală a poporului japonez”.

Sub îngrijirea Academiei de Științe a U.R.S.S. va apare în curînd primul din cele 10 volume ale unei „Enciclopedii de istorie”. Noua enciclopedie se va ocupa de istoria tuturor popoarelor, din cele mai vechi timpuri pînă astăzi, de personalitățile politice, sociale, culturale, militare ale tuturor timpurilor va informa asupra celor mai importante monumente culturale, evenimente istorice și documente, precum și asupra evoluției societății începînd de la comuna primitivă și pînă în timpurile moderne.

In editura „Sindosia” din Tokio a apărut primul volum din cele 15

☆

☆

O propunere oportună

Într-o perioadă în care conflictele armate ce ar izbuoni n-ar mai putea fi localizate, e de la sine înțeles că problema înarmărilor sau a dezarmării, ca și aceea a păcii și războiului, nu mai poate fi numai de resortul unui grup mic de națiuni, chiar dacă acestea ar fi toate mari puteri. Toate puterile, mari sau mici, sînt în egală măsură interesate, și toate au prin urmare dreptul de a-și spune cuvîntul într-o problemă atât de vitală ca aceea a dezarmării.

Situația de pînă acum constituie o anomalie. Numai cîinele puterilor sînt chemate să discute între ele dezarmarea în cadrul O.N.U., această discuție se făcea periodic, la intervale destul de mari și, de multe ori, cu ușile închise. Războaie în presă numai ce lăsau să se strecoare comunicatele sau indiscrețiile. A domnit mult timp impresia că numărul redus al membrilor comitetului și subcomisiei de dezarmare ar fi mai favorabil ajungerii la rezultate rapide și spectaculoase. A fost însă o iluzie. După ani de zile, cele două organisme n-au ajuns la nici un rezultat. Trebuia deci să se încerce o nouă formulă, care să urnească lucrurile din punctul mort la care au ajuns.

O asemenea formulă, care răstoarnă concepția discuțiilor de pînă acum a problemei dezarmării, a fost propusă la 27 octombrie de către A. A. Gromiko, în scrisoarea adresată secretarului general al O.N.U. Traducerea ei în viață ar face ca dezarmarea să cadă în atribuțiile unui organism permanent și nu intermitent, ca pînă acum; ca ea să fie discutată de ansamblul membrilor O.N.U., și nu numai de cele cinci puteri; și, în fine, ar lucra public, neavînd nimic de ascuns. Examinînd toate propunerile privitoare la dezarmare, comisia ar pregăti recomandările corespunzătoare sesiunilor Adunării Generale. Avînd propriul său birou, organismul acesta ar avea o anumită independență precum și mijloacele tehnice de a desfășura o activitate eficientă.

Nu e nevoie de subliniat oportunitatea unui asemenea organism și nici prestigiul de care s-ar bucura. Într-o perioadă în care se vorbește, în cercurile occidentale, despre necesitatea revizuirii Cartei O.N.U., această modificare simplă dar esențială ar fi o dovadă de bunăvoință. Este de asemenea probabil că propunerea va găsi largi adepți printre membrii organizației. S-ar putea presupune că un număr mare de țări ar renunța la dreptul și posibilitatea de a-și spune cuvîntul într-o problemă atât de importantă?

De ce mediație?

Ideea unei mediații suedeze a izbutit ca un Deus ex machina din cartonașele delegației nord-americane la O.N.U., atunci cînd calculele de culise au arătat că realizarea unei promisiuni pentru amînarea discuțiilor plîngerii siriene este o șansă puțin probabilă. Această idee a fost reluată după votarea amendamentului Adunării Generale și se pare că delegațiile occidentale în morțuș la asemenea asistență diplomatică suedeză. Fără a ne îndoi asupra caracterului diversionist al propunerii, se impun totuși câteva considerații.

O mediație presupune un litigiu, un conflict. Dar nimic din aceasta nu se pare azi Siria de Turcia. Nu există nici divergențe teritoriale și nici pretenții reciproce, de orice natură ar fi ele. O țară se simte amenințată de vecina ei. Tot ce se poate face în această problemă este nu a se media, ci a se verifica seriozitatea plîngerii. Și o verificare nu se poate face, în condiții de obiectivitate, fără deplasare pe teren și fără anchetă. O comisie de cercetări este deci indicată — așa cum a cerut într-adevăr delegația siriană și cum a susținut și reprezentantul Uniunii Sovietice — și nu o mediație.

În ceea ce privește pe mediator, acesta nu și-a spus răspicat cuvîntul. Arabia Saudită nu s-a pronunțat nici pentru, nici împotriva acceptării. Este foarte probabil că, atunci cînd au făcut această propunere, occidentalii mizau pe bunăvoința regelui saudit. De altfel, politica acestuia, după întoarcerea de la Washington, a fost considerată în cercurile americane ca favorabilă linei Eisenhower. Șederea lui mai îndelungată în Liban, în ultima vreme, a fost de asemenea interpretată ca urmînd coordonarea politicii libano-saudeze. Pe de altă parte, și la Beirut și la El Riad s-au dat asigurări de ajutor în cazul unei agresiuni împotriva Siriei.

Ce ar putea face Ibn Saud? Legăturile lui cu Ankara sînt cunoscute, dar și obligațiile de solidaritate arabă foarte categorice. Prestigiul lui în lumea arabă nu e negliabil, dar neîndoiios mai multă forță morală ar avea o acțiune diplomatică în cadrul O.N.U. Căci nu se poate nega că eficacitatea hotărîrii este în funcție și de forța aceluia chemați să o aducă la îndeplinire. Și O.N.U. a arătat în cazul Suezului că este în măsură a dispune de o asemenea forță.

Un comunicat discret

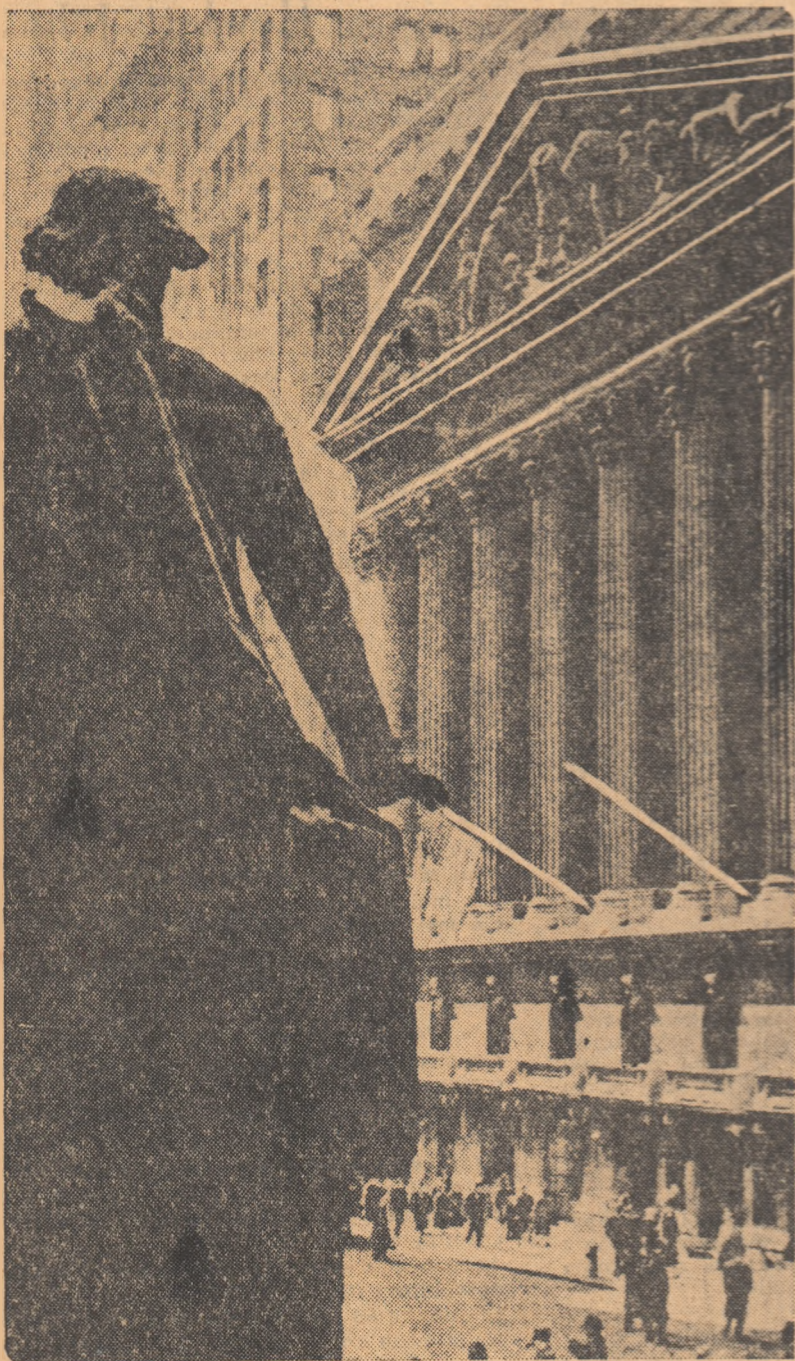
Comunicatul asupra tratatelor Eisenhower-Macmillan și declarațiile parlamentare ale premierului britanic, nu au pomenit decît despre similitudinea punctelor de vedere în toate problemele discutate. Faptele arată însă că agenda discuțiilor n-a cuprins numai problemele amintite în comunicat și în declarații, tocmai asupra problemelor în care s-au menținut divergențele de pînă acum păstrîndu-se tăcerea.

Deplasarea premierului britanic a fost cerută la Washington atunci cînd discuțiile dintre cancelarii n-au mai dat satisfacția așteptată de Departamentul de Stat. Îmbogățit cu experiența Suezului și Omanului, guvernul englez vor să plătească politice din 1956 și 1957. El sînt dispuși a sprijini campania de propagandă antisiriană, dar nu doresc să secondeze Statele Unite într-o aventură militară; le convine o perdea de fum îndărătul căreia să continue operațiile din Yemen și Aden, dar n-au curajul să infrunte a doua oară propria lor opinie publică.

În problema colaborării științifico-tehnice, Macmillan și-a amintit fără îndoială de vremea cînd britanicii erau postulau și și americanii refuzau net. De astă dată s-au schimbat rolurile, Americanii au devenit mai modesti, recunoscînd că aportul științei britanice nu este negliabil și că o colaborare este recomandabilă. Se pune însă o întrebare. Întrucît cercetările științifice sînt în Statele Unite în cea mai mare parte apanajul unor trusturi, vor consimți acestea să-și li-vreze secretele, toate secretele, care în fond, constituie rațiunea de a fi a întreprinderilor lor industriale? Vor consimți, în asemenea situație, institutele britanice de cercetări și trusturile britanice să dea toate cărțile pe față? Colaborarea între parteneri, și în această privință, merge de asemenea, pînă la un anumit punct.

Dar de ce escamotează comunicatul colaborarea economică dintre cele două puteri? Opinia publică britanică este serios alarmată de balanța deficitară a comerțului cu Statele Unite, de măsurile respective ale acestora, de refluxul Washingtonului de a influența guvernul de la Bonn în problema revalorizării mărcii. E greu de presupus că Macmillan n-a discutat mai îndelung și înăstent deoteazăle comerciale britanice. Discreția comunicatului nu poate camufla persistența divergențelor. Așa că am putea întoarce acestui comunicat complimentul făcut mai demult de președintele Eisenhower cunoscutei declarații Tass despre succesul primei rachete balistice intercontinentale: este mai important prin ceea ce nu spune, decît prin ceea ce spune.

Cronicar



Bursa din New York

Săptămîna

toamna la New York

Obişnuit, luăm micul dejun la cafeteria-automat Horn and Hardt de pe strada nr. 42. Oamenii nu vin aici pentru a sta de vorbă ci numai ca să mănînce. Și mănîncă fără a ridica ochii din farfurie, concentrîndu-se pe gusturile și pe mișcările mâinii. Clienții cafeteriei sînt oameni care trăiesc din munca lor, se îmbracă săracios, sînt veseli preocupăți de ceva, tăcut și serios. În schimb, pentru ei sîmbăd din abundență actorii de la Hollywood atunci cînd îi intrucizează pe americani simpli sub aspectul unor ceafii veseli de pe Broadway. Clienții cafeteriei asteptă cu răbdare pînă cînd noi, cu ajutorul putinelor cuvinte englezești pe care le cunoaștem, alegem mîncarea și plătăm la casă. Dar nu intră în vorbă. N-au timp să fie curioși.

Vasele murdare de pe mese sînt strînse de negrese, mulatre și de femei albe în vîrstă. Personalul care servește este puțin, iar clienții — numeroși. De aceea trebuie să fie îndemnat și rezistent pentru ca la sfîrșitul unei zile de muncă istovitoare să nu scape vasele unsoare din mînă.

Ne-a atras atenția o femeie adusă de spate, care și țira greu piciorulele obosite. Cu eforturi vizibile împingea la caruciorul în care strîngea vasele murdare.

Cînd s-a apropiat de masa noastră, i-am arătat că strînge vasele nu numai din dorința încreșcă de a-și ușura truda ci și pentru a curăța mai repede masa. Femeia însă

dînspre ocean izbea cu putere stropii de ploaie de zidurile clădirii. În camaruța mea geamurile cu cercevele negre de fier zăngăneau și mi se părea că mă aflu undeva pe ocean, în vreme de furtună.

Era încă foarte devreme cînd a sînat telefonul. Un student american necunoscut mă invita să ascult gîsul satelitelui sovietic al Pămîntului, pe care îl înregistrase la radio.

Așa încît, desi era o vreme mîlă, și această zi petrecută la New York a început pentru mine plăcut. Amîntind-mi de invitația unui observator politic american, de a vedea un prototip american de satelit al Pămîntului, am pornit spre Casa nouăților care din fericele și foarte aproape. În vestibul am văzut un glob urias, iar pe pereții cadranle de bronz ale unor ceasuri care indicau vremea în diferite puncte ale globului, hărți geografice ale celor două emisfere, însoțite de comentarii pe marginea ul-timelor evenimente. Satelitul american este un glob transparent, de mărimea unei mîini de fotbal, prins în suruburi de nichel. Pe suprafața lui se arcuiesc șpile metalice iar în interior se află o coloană din plăci de felurite coruri.

Fiește că satelitul sovietic i-ar fi fost mai plăcut să călătorească în spațiul cosmic alături de un conțrate american, care ar fi adus contribuția sa la dezvoltarea științei mondiale. Cum se spune însă — de unde noi?, nici Dumnezeu nu cere.

pre satelitul sovietic, Savantul sovietic A. A. Blagonravov, care se află aici, a vorbit la televiziune despre satelit. Declarația sa că U.R.S.S. intenționează să lanseze și un satelit care să revină pe pămînt, a produs u-luire. În cursul acestei emisiuni, în fața televizorului din holul hotelului era alina lume că nu mai puteai să te miști. Și iarăși o mulțime de americani ne-a strîns mîna, felicitîndu-ne și spunîndu-ne cu emoție și speranță: „Bosii noștri politici trebuie să înțeleagă că-i mai bine să fie prieteni cu Rusia și nu să se certe cu ea!”

Ieri, în clădirea O.N.U., la cererea unor excursioniști o fată-ghid a arătat locurile pe care le ocupă delegații, din țara unde se creează Lune artificiale. Prin New York circula acum o vorbă: „Dacă un american e singur înseamnă că se gîndește neapărat la satelitul sovietic, iar dacă sînt doi, vorbesc despre el alt de tare încît se aude pe trei străzi”. De altfel, așa se vorbește nu numai pe străzile New York-ului. Ziarul „New York Times” a publicat ecouri din întreaga lume sub titlul „Presă mondială își da seama că Sovietele au luat-o înaintea S.U.A. în domeniul științei...”. Ca un ecou izolat a apărut numai o știre din Delhi; în ea se arată că lansarea satelitelui sovietic a îmbunătățit fama S.U.A. în India deoarece... a distras atenția poporului indian de la evenimentele din Little-Rock.

De-a dreptul comice sînt lamentările unor organe ale presii americane care afirmă că

Aici se vînd adesea lucrări ale unor pictori realmente talentați. Unul dintre ei era laureat al unei expoziții.

Am stat de vorbă cu acești pictori. Cîțiva ne-au spus că sînt mîndri că la ei există această libertate de a face comerț cu arta. Alții, ridicînd stingheriți din umeri, au recunoscut:

— Trebuie să trăiești din ceva!
Alții au declarat cu mîndrie:
— Ne-am expus operele nu pentru a ne îmbogăți.

Apoi ne-au explicat că trăiesc din puținul pe care-l cîștigă făcînd reclame, pictînd pereții, iar uneori făcînd-o și pe zugrăvii în casele bogate.

Un artist care făcea comerț cu niște pete ciudate aruncate pe o pînză, ne-a declarat foarte fard că e un adversar al metodei realizmului socialist și că vrea să polemizeze cu noi. Noi l-am sfătuit însă să-și îndrepte avîntul polemic împotriva aceluia care-l silese să facă comerț pe stradă.

Tirgul acesta sub cerul liber își lasă un sentiment de amărăciune...

Străzile periferice din partea de apus a orașului aproape că nu sînt luminate. Prin ferestrele deschise ale barurilor răzbate un miros de basamac. Aici, fără să mînănce, oamenii beau spirit cu sete, cu un fel de disperare, și apoi rătăcesc pe trotuare clătîndu-se și stergînd cu umerii pereții caselor. Oamenii posomorîți, beți, colînda strădă după stradă. Par niște bolnavi gravi, ieșiți din spitale.

Priveliștea e deprimantă. Iar destul de aproape de aici se află o. Ioana de granit a lui Empire State Building — simbol al forței și prosperității americane.

Cea mai păsaătoare impresie îmi lasă însă adolescenții care se îngrămădesc la ușa barurilor.

Băieți palizi, îmbrăcați în haine scurte, cu părul năclăit de brillantină și fete cu pantaloni strîmți și ochii mînjiți cu fard negru, se plimbă leșei pe trotuar, privind cu atenție spre fiecare bețiv care iese...

Așa cum mi-a povestit un comisar din poliția newyorcăză, numărul minorilor a restat pentru crime a crescut, față de aceeași perioadă a anului trecut, cu 13,6 la sută și cu 41,3 la sută față de prima jumătate a anului 1955.

Adolescenți mai tineri de 16 ani au săvîrșit anul acesta în primele 6 luni 5.480 de delicturi printre care: 9 asasinat, 526 de furturi în stil mare, 1.067 de spargeri... Spre a pune capăt criminalității infantile, generalul Clark a propus crearea unui lagăr pentru copii pe lângă fiecare instituție militară din S.U.A.

Lângre de concentrare pentru minori... Nici că se putea idee mai potrivită pentru un om vinovat de mi de crime săvîrșite în războiul de jaf împotriva Coreei.

La un colț al străzii nr. 42, lîngă un gard care înconjoară o nouă construcție, am înțîlnit patru muncitori cu căști de fier pe cap. Mîncau pine și beau lapte din niște cutii de carton. Erau patru tineri puternici, cu palme viñoase.

Era frumos să privim cît de repede și de bine montează acești muncitori americani cascada noului zgîrie-nor. Unul dintre ei, recunoscînd probabil în noi niște „spectatori permanenți”, ne-a întregat cine sîntem. Așa s-a înfrînat convorbirea. Ei ne-au lăudat avionul „Tu-104” iar noi, sistemul lor de a înălța clădiri uriașe pe terenuri mici. Ne-au întregat dacă e adevărat că Hrusciov vrea prietenia cu americanii și dacă rușii vor să întregă America în producția de carne, lapte și unt pe cap de locuitor. Au-zînd rîspunsul nostru, un muncitor în vîrstă, cu o cicatrice adîncă pe față, ne-a spus cu glas rîsunător:

— Atunci de ce dracu nu pot să se înțeleagă ai noștri cu ai voștri! — Și a adăugat apoi supărat: — Cu minile mele am sudat barele, cînd s-a construit clădirea Organizației Națiunilor Unite. Mă gîndeam atunci: după ce o vom construi, va exista un loc unde oamenii se vor putea înțelege. A dat nedumerit din miinile pătate de rugină și a încheiat cu amărăciune: — Nu se înțelege!

Pe poarta viitoareii clădiri a ieșit un om cu șapca neagră și un număr de fier pe haină și ne-a rugat politicos să intrerupem convorbirea cu muncitorii, dacă nu vrem să-i concedieze.

Lulndu-ne în grabă rămas bun de la muncitorii, am plecat ferindu-ne să nu în-calcăm cumva regulile americane de relații cu străinii...

V. Kojevnikov

New York, octombrie

METROPOLA MARILOR CONTRASTE văzută de un publicist sovietic

a avut o atitudine ciudată față de gestul nostru. La început a părut dezorientat, apoi s-a emoționat și, apăsîndu-se spre noi, ne-a întregat în șoaptă:

— Ruși?
Nu părea să fie rusoaică. Oacheșă, cu păr negru încarunît, cu nas coroiat și buze vinete, sleită de oboseală, arăta nespus de nefericită.

— De unde sînteți? — Am întregat-o. Neînțelegînd limba, a dat din cap. Atunci am arătat cu degetul spre mine și i-am spus: „Moscova”.

Făcînd aceeași gest mi-a rîspuns emoționată:

— Budapesta. Și ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Unguroaică, da?
A încercînd din cap, încercînd să ne zîmbescă.

Intenționam să continuăm convorbirea, dar ea nu cunoștea nici o limbă în afară de maghiară.

Cine este, cum a ajuns aici?
Am întregat o negresă care strîngea vasele de pe mese.

— Da, e ungaroaică. Dar nu lucrează la noi. O prietenă de a mea, tot negresă, i-a dat voie să lucreze în locul ei, dîmnia. Aici sînt multe femei de acolo. O dată foarte greu.

Asta-i tot ce am aflat despre femeia aceea. Cînd am plecat din cafleterie, ungaroaica a apropiat caruciorul de ușă și ne-a zîmbit trist. Venise lîngă ușă numai pentru asta. Poate că voia să spună ceva, să se plîngă, să ceară ajutor. Miinile li erau așa de slabe încît mereu își îndrepta verigheta, ca să n-o scape din deget...

Mai lîngă, în Central Park am înțîlnit încă doi unguri care cerseau, vîdit stingheriți. Cîți oameni a nenorocit politica americană de activitate subversivă!

Mă îndrept printr-o stradă zgomotoasă spre clădirea O.N.U., unde, la intrare, filiiile steagurilor celei mai mari părți a națiunilor de pe planeta noastră. Aici vin zilnic, în calitate de excursioniști, mi de americani care cer în forța rațiunii umane, în puterea încrederii reciproce.

Alături de ei doare și eu să cred că forța rațiunii și a dreptății va învinge, că va sosi vremea cînd între marile noastre popoare se va stabili prietenia. Ele sînt despărțite nu atât de vasta întindere de apă sărată, cît de temperatura de gheață a războiului rece, artificial creată de o seamă de politicieni fără rîspundere. Nădăduiesc că încrederea pe care o nutresc oamenii simpli unul față de altul, va topi aceste bariere de gheață...

*

În dimineața aceea, deasupra New York-ului se cernea fără întrerupere o ploaie cenușie, sicilitoare și caldă. Un vînt umed venit

lansarea satelitelui sovietic a creat greutăți atacurilor antisovietice la O.N.U., cel puțin pentru o bucată de vreme. Din această cauză „campania politică antisovietică în problema Suezului, precum și în alte probleme pierde orice însemnătate”. Aceste lamentări au lăcut ca un cetățean din Chicago, un oarecare mister Manchester, să declare: „Eu nu am dat Uniunii Sovietice autorizația să întregă zboruri deasupra fermei mele și că atare p” estez împotriva lor”. Și, acest protest a fost „acceptat oficial de autoritățile locale!”

Întregă omenire sărbătorește astăzi începutul unei noi epoci. Poporul american, ca și popoarele din celelalte țări, consideră satelitul sovietic ca pe vestitorul creației pașnice și al unor noi posibilități remarcabile în domeniul descoperirilor științifice, care vor face viața pe pămînt mai bună, mai fericită. De altfel un american a spus că „steler — de per lui s-a adăugat acum încă o stea — steaua roșie creată la Kremlin”.

Într-o simlăță, după ce am admirat de la extremitatea de sud a Manhattan-ului silueta pierdută în ceață a „statuii libertății”, ne-am îndreptat spre Wall-Street, acest stat major al oamenilor de afaceri americani.

Pe străduța îngustă, întrochiată și scurtă, aproape că nu se vede trecători și numai plăcile de marmură și bronz de pe pereții clădirilor joase anunșau numele celor care conduc America.

Pe strada marelor business era liniște și pustiu. Intrarea unei bănci era ascunsă de niște gratii de fier care-i dădeau un aer de închisoare. Polițiștii care stăteau la intrare cu brațele încrucișate sporeau și mai mult această impresie.

Simbătă, la ora aceea nu mai lucra nici-meni pe Wall-Street, și numai un bătrîn îmbrăcat într-o salopetă foarte uzată și purtînd ochelari cu ramă de baga, repara cu sîrg pavajul.

Apușul soarelui în centrul Manhattan-ului te face să-ți imaginezi că te afli în fundul unui defileu. Partea de sus a clădirilor mai e luminată de soare în timp ce la etajele de jos se aprind becurile.

Seară, cînd activitatea birourilor încetează, zgîrie-norii rămîn pustii. Șagelile zgîrie-norilor fac parte din peisajul caracteristic al orașului. Pentru a le vedea, însă, trebuie să-ți ridici capul cum face gîsca cînd e îndopată. Numai că asta te amuză doar în prima zi de la sosire, apoi te plictisești. Newyorkezii nu-și văd zgîrie-norii. Ei umblă pe străzi fără să se gîndească la ce se întîmplă deasupra capului lor.

În scuarul Washington, pe grillajuri de fier sînt atrnate spre vînzare tablourii. Tot locul vîran din apropierea scuarului e înconjurat de un zid de tablouri.